

Rapport

LANGER ZELFSTANDIG THUIS WONEN

Lang zult u wonen

Juni 2018

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede

Rapportnummer

2018/84

Datum

Juni 2018

Opdrachtgever

Lang Zult U Wonen

Auteur(s)

Lieke Folsche MSc.
Ir. Rachel Beerepoot

Bestellingen

Exemplaren zijn verkrijgbaar bij de opdrachtgever.

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

Belangrijkste resultaten	4
1. Inleiding	7
2. Aanpassingen in huis	10
2.1 Afgelopen vijf jaar verbouwd of verhuisd	10
2.2 Plannen om te verbouwen	12
3. Aanpassingen in huis om woning geschikt te maken om in oud te worden	14
3.1 Aandacht voor lang zelfstandig thuis wonen	14
3.2 Eigen zelfredzaamheid en mogelijke risico's	18
4. Verschillen tussen 55-plussers	22
4.1 Inleiding	22
4.2 Waardenmodel	22
4.3 Duurzaam progressieven	23
4.4 Bezorgde traditionelen	23
4.5 Ruimdenkende pragmatici	24
4.6 Sociaal confessionelen	25
4.7 Moderne levensgenieters	25
4.8 Sobere behoudenden	26
Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording	29

Belangrijkste resultaten

De manier waarop de langdurige zorg in Nederland geregeld is, werd bijna 50 jaar geleden bedacht. Sinds die tijd is de samenleving veranderd. En ook de economie en onze wensen rondom zorg zijn veranderd. We willen langer thuis wonen en zelfstandig blijven, ook als we ouder worden of een beperking hebben. Ook het kostenplaatje speelde mee. Er zijn in de toekomst meer mensen die zorg nodig hebben, waardoor deze onbetaalbaar dreigt te worden. De manier waarop de langdurige zorg is georganiseerd is daarom gewijzigd. Als gevolg van alle veranderingen in de zorg, zullen ouderen weer vaker en langer thuis (moeten) blijven wonen en zullen er steeds meer verpleeghuizen en verzorgingshuizen sluiten. Dit onderzoek gaat in op de bewustwording van mensen om langer zelfstandig te wonen.

Een derde van de 55-plussers heeft iets aangepast of verbouwd. De badkamer is het meest verbouwd om zich zelfstandig te kunnen blijven redden

Een aanzienlijke deel van de 55-plussers heeft iets aangepast of verbouwd. Dit neemt af naarmate men ouder wordt. Een deel van deze aanpassingen zijn gedaan om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. De aanpassingen in de badkamer zijn voor ongeveer de helft gedaan om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Dit betreft bijvoorbeeld het vervangen van het ligbad door een douche of het verhogen van een toiletpot. Hoewel de keuken ook relatief vaak wordt verbouwd wordt dit maar in een tiende van de gevallen gedaan om langer zelfstandig te wonen. Het betreft dan het plaatsen van lage kasten met laden i.p.v. boven kasten, het vervangen van een gasfornuis door een inductie of elektrische kookplaat en het verhogen van het aanrechtblad.

Verbouw- en verhuisplannen nemen af naarmate men ouder wordt

Tien procent wil in de toekomst verbouwen en een ongeveer gelijk deel verhuizen. Dit neemt echter sterk af naarmate men ouder wordt. Van de groep van 55-59 jaar wil nog een derde verhuizen of verbouwen. Van de groep 80-plussers wil 10 procent dit.

Hoe ouder men is hoe geschikter men vindt dat het huis is om oud te worden

Ongeveer tweederde van de 55-plussers vindt het huis geschikt om oud te worden. Dit aandeel neemt toe naarmate men ouder wordt. Ongeveer de helft van de groep van 55-59 jaar vindt zijn huis geschikt om oud in te worden en onder de 80-plussers is dit driekwart. 80-plussers hebben al iets vaker aanpassingen gedaan in huis maar de helft van de 80-plussers heeft nog niets gedaan. Gelijk aan deze trend is het plan om te verhuizen of te verbouwen, deze neemt af naarmate met ouder wordt. Het lijkt er daarmee op dat mensen een noodzaak moeten zien om te gaan verhuizen of verbouwen.

Mensen houden er rekening mee dat ze langer thuis moeten blijven wonen maar ondernemen geen actie

Het aandeel mensen dat rekening houdt met dat ze langer thuis moeten blijven wonen neemt toe naarmate men ouder wordt. Toch ondernemen mensen tot hun 80^e nog weinig actie. Daarna neemt dit aandeel iets toe. Terwijl mensen juist minder verbouwen of verhuizen naarmate men ouder wordt.

Van de 55-plussers die in afgelopen vijf jaar binnen- of buitenhuis iets heeft aangepast of verbouwd, houdt 90% er in de woonsituatie rekening mee dat men zelfstandig thuis kan blijven wonen (waarvan 47% nog geen actie heeft ondernomen).

Driekwart van de mensen ervaart geen belemmeringen om huis comfortabeler te maken

Het is niet zo dat mensen geen actie ondernemen omdat ze belemmeringen ervaren. De groep die wel belemmeringen ervaart noemt het meest de kosten en de rompslomp. Het lijkt daarmee belangrijk om bewustwording van de noodzaak van het aanpassen van de woning te vergroten. En met name onder de jongere leeftijdscategorieën omdat wanneer men ouder is men niet meer wil verbouwen ook al is de woning niet geschikt.

Positieve ervaringen van mensen in de nabije omgeving hebben een positieve invloed

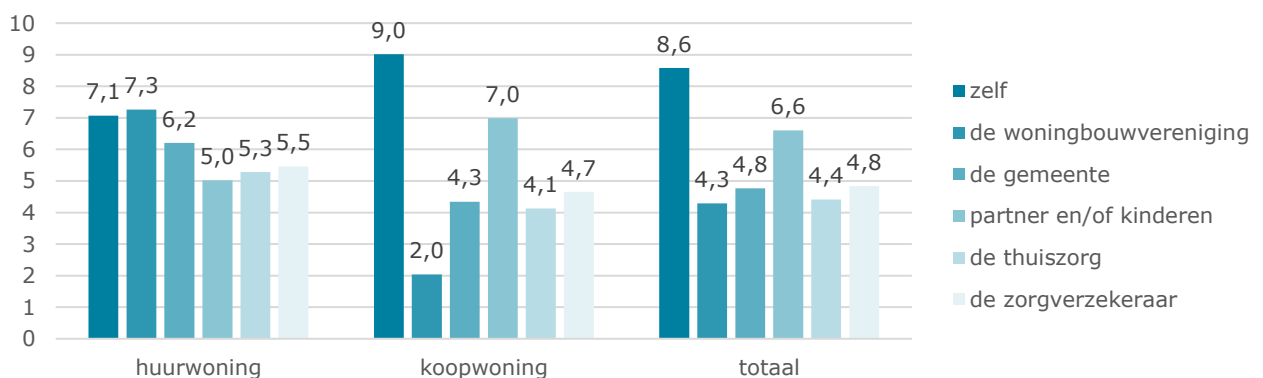
Van de 55-plussers die (zeer) positieve ervaringen horen uit hun omgeving, zegt 14% dat ze zelf ook plannen hebben om in de toekomst te verbouwen en 13% om te verhuizen. Onder degenen die geen of geen positieve ervaringen horen is dat respectievelijk 9% en 12%.

Mensen vinden het met name hun eigen verantwoordelijk om hun huis aan te passen

Mensen in een koopwoning vinden het voornamelijk een verantwoordelijk van hunzelf om hun huis aan te passen. Mensen in een huurwoning vinden het zowel de verantwoordelijkheid van zichzelf als die van woningbouwverenigingen.

Figuur 1

Mate van verantwoordelijkheid

55-plussers zijn nog heel actief maar vertonen ook risico-gedrag

De 55-plussers zijn nog redelijk actief en een groot deel fietst nog. Opvallend is wel dat mensen die al hinder ondervinden of problemen hebben toch nog dingen doen die de kans op vallen vergroten. Zo doucht 8% van de mensen die het afgelopen jaar is gevallen in huis nog in bad en gaat 46% nog wel eens op een stoel staan om iets te pakken.

80-plussers nog positief over de toekomst

Over het algemeen vindt men het voor de zaken als niet meer de trap op kunnen of met een rollator lopen nog te vroeg om over na te denken of men acht het risico klein dat hen binnen 5 jaar overkomt. Opvallend is dat ook bij de groep 80-plussers nog een deel het te vroeg vindt om over zaken na te denken of het risico klein vindt terwijl uit de statistieken blijkt dat de kans hierop toch groter is.

Bewustwording en ondernemen van actie verschilt per type mens

I&O Research heeft een waardemodel ontwikkeld waarmee een onderscheid kan worden gemaakt tussen mensen hoe zij in het leven staan. De wijze waarop mensen in het leven staan bepaald ook hoe ze tegenover langer zelfstandig thuis wonen staat. Zo zijn er typen mensen die hun kop in het zand steken en er niet over na willen denken maar er zijn ook mensen die al vroeg actie ondernemen. In hoofdstuk 4 worden de verschillende typen en hoe zij omgaan met langer zelfstandig thuis wonen beschreven,

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

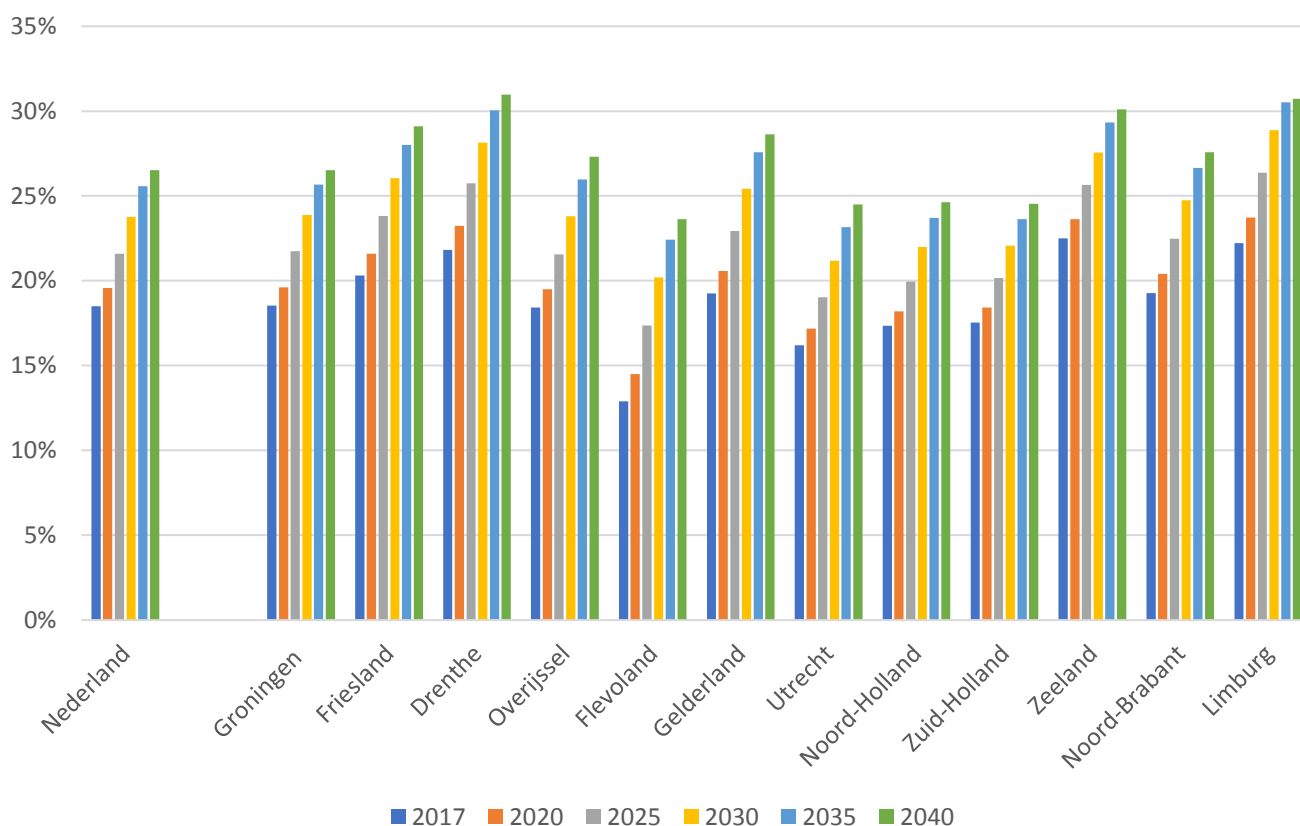

Aanleiding en doel van het onderzoek

De manier waarop de langdurige zorg in Nederland geregeld is, werd bijna 50 jaar geleden bedacht. Sinds die tijd is de samenleving veranderd. En ook de economie en onze wensen rondom zorg zijn veranderd. We willen langer thuis wonen en zelfstandig blijven, ook als we ouder worden of een beperking hebben. Ook het kostenplaatje speelde mee. Nederland vergrijsst, het percentage 65-plussers neemt toe van ruim 3 miljoen (18% van de bevolking) in 2017 naar bijna 5 miljoen (26% van de bevolking) in 2040. Er zijn in de toekomst daardoor meer mensen die zorg nodig hebben, waardoor deze onbetaalbaar dreigt te worden.

Figuur 1.1

Aandeel inwoners van 65 jaar en ouder van de totale bevolking

Bron: Cbs

De manier waarop de langdurige zorg is georganiseerd is daarom gewijzigd. Als gevolg van alle veranderingen in de zorg, zullen ouderen weer vaker en langer thuis (moeten) blijven wonen en zullen er steeds meer verpleeghuizen en verzorgingshuizen sluiten. Lang zult u wonen heeft daarom een bewustwordingscampagne ontwikkeld die erop gericht is mensen vroegtijdig aan te zetten tot het aanpassen van hun woning: *“maak nu uw woning al veiliger en comfortabeler, daar heeft u nu en nog heel veel jaren plezier van”*.

Om de kennis over welke aspecten van belang zijn om ouderen te activeren om aanpassingen in huis te doen zodat zij langer veilig en comfortabel zelfstandig thuis kunnen wonen verder te vergroten worden vier peilingen uitgevoerd over diverse onderwerpen:

- Bewustwording
- Geld
- Taboe/bekendheid
- Producten/oplossingen

Onderzoeksvraag

De centrale vraag in de onderzoeken die uitvoeren in deze reeks is:

"Wanneer treffen ouderen voorbereidingen om langer zelfstandig thuis te blijven wonen?"

In dit rapport wordt het eerste onderwerp: Bewustwording behandeld. En staan de volgende deelvragen centraal:

- In hoeverre is men zich bewust van de gevaren en risico's in huis voor ouderen?
- Houdt men er rekening mee dat er aanpassingen in bijv. de woning moeten worden gedaan?
- Op welke manier houdt men er rekening mee?
- Heeft men zelf al aanpassingen in de woning of iets dergelijks gedaan? Zo ja, welke?
- Kent men anderen die aanpassingen in de woning hebben gedaan? Zo, ja wat zijn hun ervaringen?
- Hoe staat men er tegenover dat men zelf verantwoordelijk is voor het langer veilig en comfortabel thuis wonen?
- Welke belemmeringen ervaart men?

Uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een online enquête in het I&O Panel in april 2018.

In totaal ontvingen 5.983 panelleden van 55 jaar en ouder een uitnodiging om mee te doen aan het onderzoek. Er hebben 3311 mensen de vragenlijst

ingevuld, een respons van 55%. Er is geen reminder verstuurd. De onderzoeksresultaten zijn na herweging op leeftijd, geslacht, stedelijkheid en regio representatief voor alle Nederlandse inwoners van 55 jaar en ouder. Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten kregen geen financiële vergoeding voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten geen vergoeding.

2

HOOFDSTUK

Aanpassingen in huis

2. Aanpassingen in huis

2.1 Afgelopen vijf jaar verbouwd of verhuisd

Een derde van de 55-plussers heeft iets aangepast of verbouwd aan huis

De afgelopen vijf jaar heeft een derde van de mensen van 55 jaar en ouder iets aangepast of verbouwd aan zijn of haar woning. Dit zijn met name inwoners tussen de 55 en 69 jaar en in minder stedelijke gebieden. Verder heeft 67% niets aan de woning veranderd en 1% weet het niet (meer).

Tabel 2.1

Aanpassingen of verbouwingen in huis, naar mate van stedelijkheid¹

MATE VAN STEDELIJKHEID	IETS AANGEPAST	NIETS AANGEPAST	WEET NIET
Zeer sterk stedelijk	30%	69%	1%
Sterk stedelijk	31%	69%	1%
Matig stedelijk	32%	67%	1%
Weinig stedelijk	36%	64%	0%
Niet stedelijk	35%	65%	0%

Aanpassingen of verbouwingen in huis, naar leeftijd

- 55-59 jaar: 36%
- 60-64 jaar: 36%
- 65-69 jaar: 35%
- 70-74 jaar: 26%
- 75-79 jaar: 29%
- 80-plus: 29%

36%

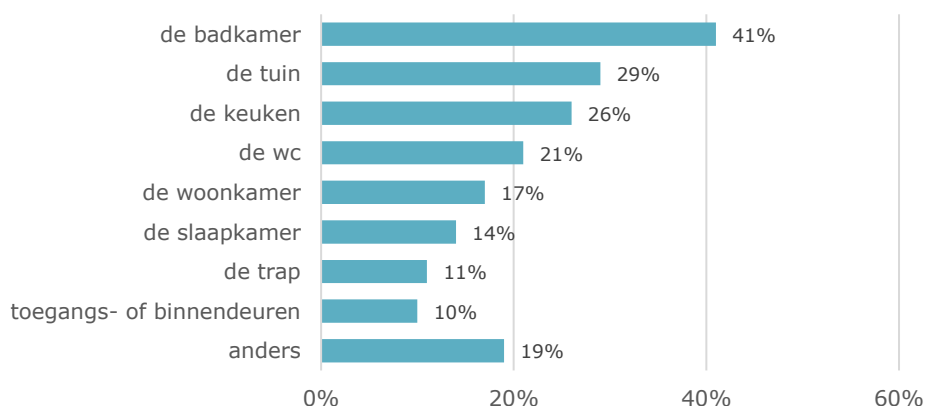
Van de inwoners met een koopwoning heeft in de afgelopen vijf jaar iets aangepast of verbouwd in huis, onder huurders is dit 19%.

Badkamer meest verbouwd, om zich zelfstandig te kunnen (blijven) redden

Het betreffen met name verbouwingen of aanpassingen van de badkamer, met als voornaamste reden om zich langer zelfstandig kunnen redden in de badkamer. Uit de toelichtingen blijkt dat het vooral gaat om een volledige vernieuwing van de badkamer, het slopen van het ligbad en het installeren van een inloopdouche. Enkelens noemen het verhogen van de toiletspot.

Figuur 2.1

Gedane aanpassing of verbouwing

¹ De volgende klassen worden onderscheiden: zeer sterk stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 2 500 of meer), sterk stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 1 500 tot 2 500), matig stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 1 000 tot 1 500), weinig stedelijk (omgevingsadressendichtheid van 500 tot 1 000) en niet-stedelijk (omgevingsadressendichtheid van minder dan 500).

De tuin

Aanpassingen in de tuin hebben vooral betrekking op het beter begaanbaar maken van de paden in de tuin door bestrating aan te leggen of door trapjes te vervangen door hellingen. Ook het onderhoudsvriendelijker maken van de tuin en het plaatsen van een (nieuwe) schutting is genoemd.

De keuken

Aanpassingen in de keuken gaan vooral over het gasfornuis vervangen door inductie of een elektrische kookplaat, verhogen van het aanrechtblad, verwijderen van de bovenkastjes en vervangen door laden zodat men er beter bij kan. Van degenen met aanpassingen aan de keuken, zegt 10% dat ze dit deden om langer zelfstandig thuis te kunnen wonen.

De slaapkamer

De meesten kochten een nieuw, in hoogte verstelbaar bed. Ook verplaatsten een aantal mensen de slaapkamer naar de benedenverdieping, of hebben ze ervoor gezorgd dat dit in de toekomst makkelijk te realiseren is.

De wc

Veruit het meest genoemd is het verhogen van de toiletpot, maar ook het plaatsen van beugels komt veel voor. Daarnaast plaatsen mensen een tweede wc op de bovenverdieping of plaatsen ze een antislip vloer. Circa de helft deed deze aanpassingen om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.

De woonkamer

Bij de woonkamer gaat het om het isoleren en aanleggen van vloerverwarming en weghalen van drempels en het creëren van meer ruimte. Een enkeling noemt dat dit is gedaan om meer loopruimte over te houden.

De trap

Veruit de meeste mensen die de trap aanpasten, plaatsten een extra trapleuning of een beugel. Ook het opnieuw bekleden van de trap wordt veel genoemd. Het overgrote deel deed de aanpassingen uit het oogpunt van zelfstandigheid.

Toegangs- of binnendeuren

Het verwijderen van drempels is de meest genoemde aanpassing wanneer het gaat om de toegangs- of binnendeuren, gevolgd door het plaatsen van nieuwe (beter geïsoleerde) deuren.

2.2 Plannen om te verbouwen

Twee op de tien gaan verbouwen of verhuizen

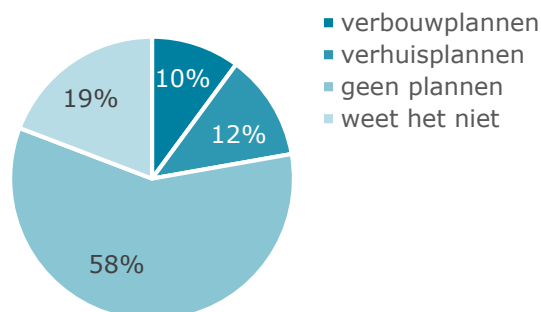
Tien procent is voornemens om in de toekomst te gaan verbouwen en ongeveer 12% om te verhuizen. De meerderheid van de ouderen is dit allebei niet van plan. De verbouw- of verhuisplannen nemen af, naarmate de leeftijd toeneemt.

Verbouw- of verhuisplannen, naar leeftijd

- 55-59 jaar: 34%
- 60-64 jaar: 28%
- 65-69 jaar: 23%
- 70-74 jaar: 18%
- 75-79 jaar: 13%
- 80-plus: 10%

Figuur 2.2

Verbouw- en verhuisplannen

25%

Van de inwoners met een koopwoning is van plan om te verbouwen of verhuizen en 14% van de inwoners met een huurwoning.

In zeer stedelijk gebieden verhoudingsgewijs meer verbouwplannen

Relatief meer inwoners in zeer sterk verstedelijkte gebieden hebben verbouwplannen in vergelijking met de minder verstedelijkte gebieden. Dit speelt niet met de verhuisplannen.

Tabel 2.2

Verbouw- en verhuisplannen, naar mate van stedelijkheid

MATE VAN STEDELIJKHEID	VERBOUWPLANN	VERHUISPLANNEN	GEEN PLANNEN	WEET HET NIET
Zeer sterk stedelijk	15%	13%	55%	18%
Sterk stedelijk	9%	12%	61%	18%
Matig stedelijk	9%	11%	61%	19%
Weinig stedelijk	10%	13%	56%	22%
Niet stedelijk	10%	14%	58%	18%

Redenen voor verbouw- en verhuisplannen

Redenen die mensen geven voor hun plannen om te gaan verbouwen of verhuizen richten zich met name op het makkelijker begaanbaar maken van het huis in verband met het ouder worden. Mensen noemen dat ze gelijkvloers willen gaan wonen of dat ze op termijn aanpassingen willen doen waardoor ze langer zelfstandig in hun huis kunnen blijven wonen. Het willen aanpassen/recoveren van de badkamer noemen vooral ouderen in de leeftijd van 55 tot en met 69. Ook willen sommige mensen dicht bij hun familie en bepaalde voorzieningen wonen. Wanneer het specifiek om verhuisplannen gaat, geeft een groot deel aan dat ze kleiner willen gaan wonen.

3

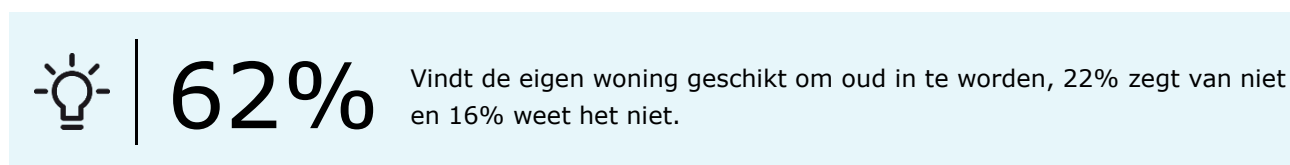
HOOFDSTUK

Situatie in huidige woning

3. Aanpassingen in huis om woning geschikt te maken om oud in te worden

3.1 Aandacht voor lang zelfstandig thuis wonen

De meerderheid vindt hun woning geschikt om oud in te worden. Dit loopt toe naarmate de leeftijd toeneemt. Zo vindt 53% van de 55-59 jarigen de eigen woning geschikt en onder 80-plussers is dit 76%. De meerderheid van hen zegt dat door eerdere aanpassingen of verhuizingen de woning nu geschikt is. De meerderheid van de mensen noemt eerder gedane aanpassingen of een verhuizing naar een gelijkvloerse woning als reden om oud te kunnen worden in hun huidige huis.

Woning geschikt om oud te worden, naar leeftijd	
• 55-59 jaar: 53%	• 70-74 jaar: 65%
• 60-64 jaar: 57%	• 75-79 jaar: 67%
• 65-69 jaar: 64%	• 80-plus: 76%

Verbouw- en verhuisplannen onder ouderen die niet-levensbestendige woningen

Twee op de tien ouderen vinden hun eigen woning niet geschikt om oud in te worden. In totaal 38% van hen heeft wel verbouw- of verhuisplannen, de rest heeft geen plannen of weet het nog niet. De verbouw- en verhuisplannen komen vooral onder 55-59 jarigen voor.

Tabel 3.1

Verbouw- en verhuisplannen van ouderen die hun huis niet levensloopbestendig vinden

	VERBOUWPLANNEN	VERHUISPLANNEN	GEEN PLANNEN	WEET HET NIET
Totaal	11%	27%	39%	22%
Leeftijd				
55-59 jaar	15%	34%	38%	14%
60-64 jaar	13%	24%	37%	25%
65-69 jaar	13%	31%	31%	25%
70-74 jaar	5%	28%	42%	25%
75-79 jaar	5%	16%	51%	29%
80-plus	0%	20%	51%	29%
Type woning				
Koopwoning	14%	26%	37%	23%
Huurwoning	2%	30%	47%	22%

85%

Van de ouderen heeft er op de een of andere manier in de woonsituatie rekening mee gehouden dat men zelfstandig thuis kan blijven wonen

Meerderheid houdt rekening met langer zelfstandig thuis wonen

De meerderheid houdt er in hun woonsituatie rekening mee dat ze zelfstandig thuis kunnen blijven wonen, dit zijn met name 70-plussers. De meesten van hen, hebben hier (nog) geen actie voor ondernomen. Verder heeft 12% om deze reden één of meerdere aanpassingen gedaan, en een kleine groep heeft informatie ingewonnen of een andere woning genomen. Vijftien procent houdt hier (nog) geen rekening mee. Zij lichten toe dat zij er nog te jong voor zijn om daarover na te denken of dat ze het wel zien als het zover is.

Tabel 3.2

Rekening houden met langer zelfstandig thuis wonen

	HOUDT HIER GEEN REKENING MEE	NOG GEEN ACTIE	INFORMATIE INGEWONNEN	AANPASSINGEN GEDAAN	ANDERE WONING	ANDERS
Totaal	15%	53%	5%	12%	7%	8%
Leeftijd						
55-59 jaar	28%	55%	2%	6%	3%	6%
60-64 jaar	17%	53%	4%	12%	6%	8%
65-69 jaar	13%	56%	5%	12%	8%	7%
70-74 jaar	9%	57%	6%	12%	8%	9%
75-79 jaar	8%	55%	6%	15%	9%	7%
80-plus	9%	41%	9%	20%	10%	12%
Type woning						
Koopwoning	14%	55%	5%	14%	6%	7%
Huurwoning	19%	49%	6%	6%	10%	10%

Van de 55-plussers die in afgelopen vijf jaar binnen- of buitenhuis iets heeft aangepast of verbouwd, houdt 90% er in de woonsituatie rekening mee dat men zelfstandig thuis kan blijven wonen (waarvan 47% nog geen actie heeft ondernomen).

Ouderen verhuizen vooral naar huizen die gelijkvloers zijn

Bijna 90% van de 7% ouderen die in een ander huis is gaan wonen hield er rekening mee dat het nieuwe huis gelijkvloers was. Ook de bereikbaarheid van het huis/appartement met een lift was voor bijna twee derde een punt om rekening mee te houden. Iets meer dan de helft lette erop dat het huis geen tuin had. Een derde keek of het huis al aanpassingen had. Minder genoemde punten zijn dat het huis in de buurt van kinderen, familie of vrienden staat en dat het huis een kleinere tuin heeft.

Men hoort ook ervaringen uit de omgeving
In totaal 32% van de ouderen hebben in hun eigen netwerk één of meerdere personen die aanpassingen hebben gedaan in de woning om langer zelfstandig thuis te kunnen wonen. Het gaat dan vooral om vrienden.

In eigen netwerk aanpassingen woning
Meerdere antwoorden mogelijk

- vrienden: 14%, waarvan 85% positief
- (schoon)ouders: 10%, waarvan 83% positief
- andere familieleden: 9%, waarvan 82% positief
- anders, zoals buren en kennissen: 3%
- geen: 55%
- weet niet: 13%

Van de 55-plussers die (zeer) positieve ervaringen horen uit hun omgeving, zegt 14% dat ze zelf ook plannen hebben om in de toekomst te verbouwen en 13% om te verhuizen. Onder degenen die geen positieve ervaringen horen is dat respectievelijk 9% en 12%.

Drie kwart van de ouderen ervaart geen belemmeringen om huis comfortabeler te maken

Drie kwart van de ouderen zegt dat er geen zaken zijn die hen ervan weerhouden om de woning veiliger en comfortabeler te maken, dit neemt af naarmate de leeftijd toeneemt. Voor 16% is dit wel het geval en 9% weet het niet. Onder de 16% die één of meerdere belemmeringen ervaart, blijkt dat het vooral om de kosten van de aanpassingen of verbouwingen gaat, gevolgd door 'de rompslomp'.

Ervaren van belemmeringen, naar leeftijd

- 55-59 jaar: 19%
- 60-64 jaar: 23%
- 65-69 jaar: 14%
- 70-74 jaar: 15%
- 75-79 jaar: 11%
- 80-plus: 11%

Tabel 3.3

Ervaren belemmeringen

	DE KOSTEN	DE ROMPSLOMP	AANPASSINGEN STAAN NIET MOOI	WEET NIET BIJ WIE MEN TERECHT KAN	WEET NIET WAAR TE BEGINNEN	WEET NIET WIE KAN HELPEN	ANDERS
Totaal	70%	31%	7%	4%	5%	7%	36%
Leeftijd							
55-59 jaar	68%	39%	9%	4%	3%	9%	43%
60-64 jaar	77%	27%	6%	4%	6%	9%	29%
65-69 jaar	72%	24%	6%	4%	4%	5%	31%
70-74 jaar	66%	27%	7%	5%	5%	7%	45%
75-79 jaar	66%	33%	5%	2%	4%	2%	35%
80-plus	70%	45%	0%	3%	7%	0%	28%
Type woning							
Koopwoning	73%	31%	9%	4%	5%	5%	31%
Huurwoning	63%	31%	1%	6%	5%	10%	47%
Inkomen							
Beneden modaal	80%	31%	4%	5%	6%	10%	33%
Modaal	65%	24%	7%	1%	2%	1%	36%
Boven modaal	62%	30%	9%	3%	4%	3%	40%
Geen antwoord	64%	41%	10%	8%	8%	14%	34%

20%

van de huurders zegt dat er zaken zijn die hen ervan weerhouden om de woning veiliger en comfortabeler te maken. Onder bezitters van een koopwoning is dit 15%.

Onder ouderen met een laag inkomen spelen (niet verwonderlijk) kosten een grotere rol dan onder degenen met een hoger inkomen. Ook weet een wat groter deel niet wie hen kan helpen.

Huurders noemen twee keer zo vaak dan koopwoningbezitters dat zij niet weten wie hen kan helpen (resp. 10 en 5%). De kosten van aanpassingen in de woning is voor verhoudingsgewijs meer kopers een drempel (72%) dan huurders (63%).

54%

Van de ouderen vindt dat zij zelf helemaal verantwoordelijk zijn voor de aanpassingen in hun woning om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.

Helemaal zelf verantwoordelijk

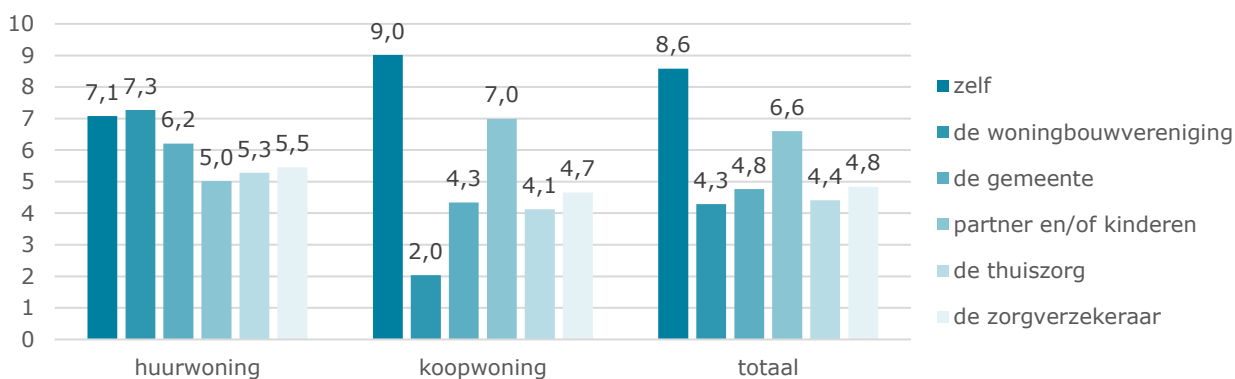
Helemaal niet zelf verantwoordelijk

Op een schaal van 1 tot 10 kennen de inwoners gemiddeld een 8,6 toe aan de mate waarin zij zichzelf verantwoordelijk vinden voor aanpassingen in hun woning. Met name kopers zien voor zichzelf de grootste verantwoordelijkheid weggelegd, gevolgd door partner en kinderen. Bij huurders is dat (naast zichzelf) met name bij de woningbouwvereniging.

Figuur 3.1

Mate van verantwoordelijkheid

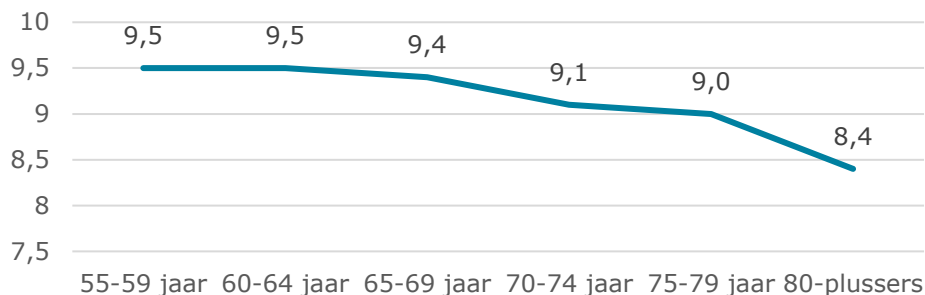
3.2 Eigen zelfredzaamheid en mogelijke risico's

Ook 80-plussers geven een ruime voldoende voor zelfredzaamheid

De zelfredzaamheid neemt af naar leeftijd. Op een schaal van 1 tot 10 kennen 55-59 jarigen gemiddeld een 9,5 toe aan hun mate van zelfredzaamheid en onder 80-plussers is dat een 8,4.

Figuur 3.2

Mate van zelfredzaamheid naar leeftijd

Onder de 55-plussers die hun eigen woning geschikt vinden om oud in te worden, is de gemiddelde zelfredzaamheid een 9,3. Dit is vergelijkbaar met degenen die dit niet vinden van de eigen woning (9,2).

Onder de 55-plussers die ermee rekening houden dat ze zelfstandig thuis kunnen blijven wonen en al informatie hebben ingewonnen, aanpassingen hebben gedaan of verhuisd, varieert de gemiddelde zelfredzaamheid tussen de 8,8 en 9,0. Dit is iets lager dan onder degenen die nog geen actie hebben ondernomen of er helemaal geen rekening mee houden (beiden 9,4).

55-plussers zijn nog heel actief maar vertonen ook risico-gedrag

De 55-plussers zijn nog redelijk actief en een groot deel fietst nog. Opvallend is wel dat mensen die al hinder ondervinden of problemen hebben, bv. ze lopen met een rollator, hebben moeite met lopen of zijn gevallen, toch nog dingen doen die de kans op vallen vergroten. Zo doucht 8% van de mensen die het afgelopen jaar is gevallen in huis nog in bad en gaat 46% nog wel eens op een stoel staan om iets te pakken.

ACTIVITEIT	%
Fietst regelmatig	71%
Kookt op gas	61%
Gaat wel eens op een stoel staan	51%
Maakt de dakgoten zelf schoon	32%
In huis liggen losse snoertjes of kledingjes	18%
Moeite me lopen	11%
Zit regelmatig in bad	2%
In de afgelopen 12 maanden wel eens gevallen	9%
Doucht in bad	10%
Loopt met een rollator	3%
Zit in een rolstoel	1%

- 18% heeft losse kledingjes in huis
 - 24% gaat nog wel eens op een stoel staan
 - 7% zit regelmatig in bad
 - 6% doucht in bad
- 66% vindt de eigen woning geschikt om oud te worden

- 27% heeft losse kledingjes in huis
 - 46% gaat nog wel eens op een stoel staan
 - 11% zit regelmatig in bad
 - 8% doucht in bad
- 59% vindt de eigen woning geschikt om oud te worden

- 12% heeft losse kledingjes in huis
 - 14% gaat nog wel eens op een stoel staan
 - 3% zit regelmatig in bad
 - 6% doucht in bad
- 76% vindt de eigen woning geschikt om oud te worden

Wanneer er gekeken wordt naar de verschillende leeftijdscategorieën, dan is te zien dat in verhouding meer ouderen van 80 jaar een rollator gebruiken en het afgelopen jaar één of meerdere keren zijn gevallen dan ouderen onder de 80 jaar. Wat betreft het douchen in bad is er bijna geen verschil tussen de leeftijdscategorieën. Opvallend is dat onder 80-plussers een hoger percentage aangeeft dat er losse snoeren of kledjes in huis liggen dan onder mensen die jonger zijn dan 80 jaar.

Tabel 3.4

Situatie van toepassing op huis of persoon naar leeftijd

LEEFTIJD	TOTAAL	55-59 JAAR	60-64 JAAR	65-69 JAAR	70-74 JAAR	75-79 JAAR	80+ JAAR
Ik fiets regelmatig	71%	73%	78%	77%	75%	67%	47%
Ik (of mij partner) koken op gas	61%	66%	65%	62%	55%	55%	54%
Weleens op een stoel staan om iets te pakken, raam te openen of schoon te maken	51%	58%	57%	53%	47%	46%	32%
Ik maak de dakgoten zelf schoon	32%	36%	40%	31%	27%	24%	18%
In huis liggen losse snoeren of kledjes	18%	20%	20%	16%	14%	16%	24%
Ik zit regelmatig in bad	12%	15%	12%	11%	11%	12%	6%
Moeite met lopen	11%	4%	6%	8%	9%	15%	32%
Ik douche in een bad	10%	11%	13%	8%	10%	9%	9%
Afgelopen jaar eens of meerdere keren gevallen	9%	6%	7%	8%	10%	10%	16%
Ik loop met een rollator	3%	1%	2%	1%	2%	4%	15%
Ik zit in een rolstoel	1%	0%	0%	1%	1%	1%	1%

80-plussers nog positief over de toekomst

Ongeveer een vijfde van de mensen geeft aan het te vroeg te vinden om na te denken over de mogelijkheid dat ze over vijf jaar met een rollator lopen of moeite hebben met zichzelf aan te kleden. Over het algemeen vindt men het voor de genoemde zaken nog te vroeg om over na te denken of men acht het risico klein. Opvallend is dat ook bij de groep 80-plussers nog een deel het te vroeg vindt om over zaken na te denken of het risico klein vindt terwijl uit de statistieken blijkt dat de kans hierop toch groter is.

Tabel 3.5

Inschatten van risico's over vijf jaar

	55-59 jaar	60-64 jaar	65-69 jaar	70-74 jaar	75-79 jaar	80- plus
De kans om binnen vijf jaar te vallen in huis						
Nog te vroeg om over na te denken	17%	24%	19%	21%	18%	10%
Kleine kans	62%	51%	48%	41%	40%	35%
Niet klein, niet groot	17%	21%	27%	33%	36%	41%
Grote kans	3%	3%	5%	5%	7%	15%
De kans om binnen vijf jaar vergeten om het gasfornuis uit te zetten						
Nog te vroeg om over na te denken	17%	18%	17%	20%	18%	6%
Kleine kans	74%	68%	63%	60%	57%	67%
Niet klein, niet groot	8%	11%	18%	17%	20%	20%
Grote kans	1%	3%	1%	3%	5%	6%
De kans om binnen vijf jaar de tuin niet meer te kunnen onderhouden						
Nog te vroeg om over na te denken	12%	11%	10%	11%	8%	1%
Kleine kans	67%	60%	51%	39%	28%	22%
Niet klein, niet groot	16%	17%	26%	30%	27%	24%
Grote kans	6%	12%	14%	21%	37%	52%
De kans om binnen vijf jaar met een rollator te lopen						
Nog te vroeg om over na te denken	21%	22%	23%	23%	20%	15%
Kleine kans	72%	65%	53%	49%	41%	31%
Niet klein, niet groot	6%	11%	20%	22%	26%	32%
Grote kans	1%	3%	4%	6%	13%	22%
De kans om binnen vijf jaar moeite te hebben om zichzelf aan te kleden						
Nog te vroeg om over na te denken	20%	22%	21%	20%	17%	13%
Kleine kans	74%	68%	62%	58%	56%	52%
Niet klein, niet groot	4%	9%	14%	20%	23%	26%
Grote kans	2%	2%	2%	2%	3%	10%
De kans om binnen vijf jaar moeite te hebben met traplopen						
Nog te vroeg om over na te denken	16%	19%	16%	15%	14%	7%
Kleine kans	71%	61%	55%	51%	44%	34%
Niet klein, niet groot	8%	12%	19%	21%	26%	25%
Grote kans	4%	8%	10%	13%	16%	34%

4

HOOFDSTUK

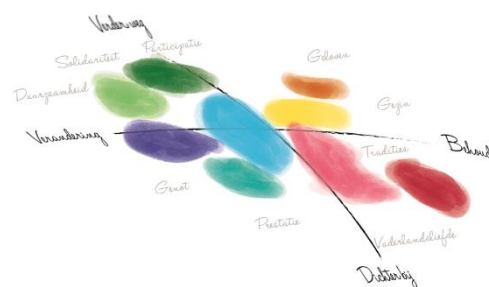
Verschillen tussen 55-plussers

4. Verschillen tussen 55-plussers

4.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken is een overall beeld geschetst van de bewustwording van langer zelfstandig thuis wonen onder 55-plussers. Toch moeten we ons realiseren dat niet iedere 55-plusser hetzelfde is. Veel van ons gedrag wordt beïnvloed door de waarden die wij aanhangen. Hiervoor heeft I&O Research een waardenmodel ontwikkeld, waar wij in dit hoofdstuk verder op ingaan.

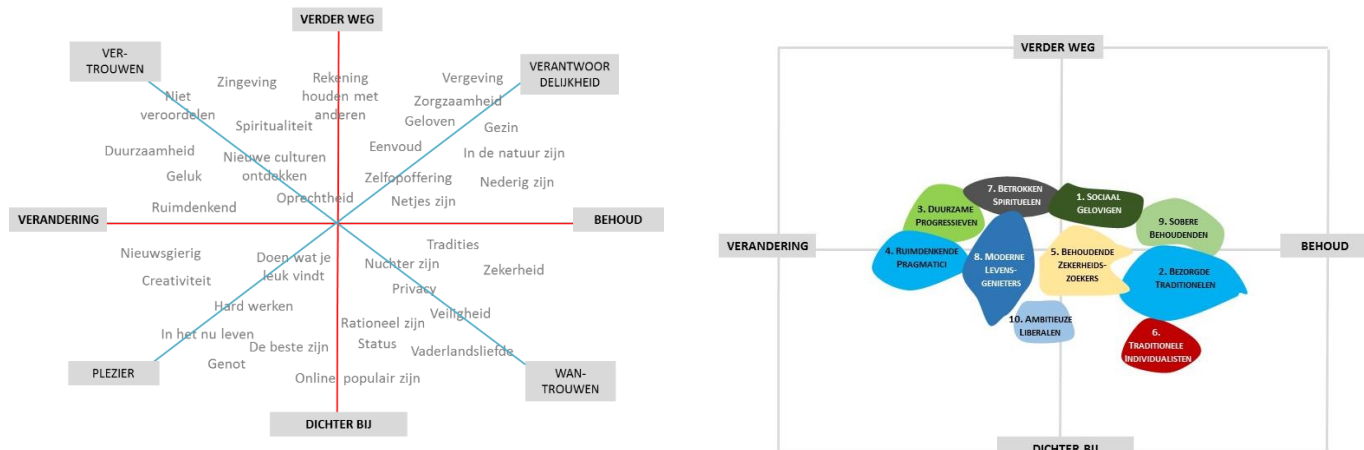

4.2 Waardenmodel

In het waardenmodel zijn verschillende waarden ingedeeld op twee assen, de ene as is verandering versus behoud en de andere as is dichtbij en verder weg. In onderstaande figuur is weergegeven hoe de waarden op deze assen kunnen worden weergegeven.

Figuur 4.1

Waarden op de twee assen van het waardenmodel en de indeling in clusters

De mate waarin mensen deze waarden belangrijk vinden, bepaalt tot welk cluster van het waardenmodel men behoort. In het I&O Panel is onderzocht hoe de mensen staan ten opzichte van deze waarden en zijn mensen ingedeeld in clusters. Deze clusters verschillen in hun bewustwording van langer zelfstandig thuis wonen. In de onderstaande paragrafen beschrijven we de opvallendste clusters.

4.3 Duurzaam progressieven

Progressief, positief en sociaal ingestelde burger, met affiniteit voor spiritualiteit, andere culturen en duurzaamheid. Tikje moralistisch.

Ongeveer 15% van de 55-plussers valt in deze groep. Ze zijn iets jonger dan gemiddeld, maar ongeveer een vijfde is ouder dan 75 jaar.

- Ze zijn vaker dan gemiddeld van plan om te gaan verbouwen of verhuizen en geven meer dan gemiddeld aan dat het huis (nog) niet geschikt is om oud in te worden
- Ze geven vaker dan gemiddeld aan dat ze er in hun woonsituatie geen rekening mee houden dat ze langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen
- Ze zien de risico's de komende vijf jaar kleiner in dan gemiddeld dat ze met een rollator lopen, moeite hebben zichzelf aan te kleden, de tuin niet meer kunnen onderhouden, het gas aan laten staan of moeite hebben met traplopen en vinden dat ze zich iets beter dan gemiddeld nog zelf kunnen redden.
- Ze leggen de verantwoordelijkheid voornamelijk bij zichzelf voor langer zelfstandig thuis wonen en minder dan gemiddeld bij derden als gemeente, thuiszorg of woningcorporatie
- Belangrijkste obstakel: Ze weten niet waar ze moeten beginnen om aanpassingen in huis te doen en wie hen kan helpen

Conclusie:

- Ze zien zelf nog geen noodzaak
- Staat er wel voor open om zelf aanpassingen te doen en hebben ook plannen om te verbouwen of te verhuizen
- Informatie over hoe te beginnen en wie kan helpen, helpt

Bij deze doelgroep heb je een grote kans van slagen. De boodschap moet liggen in het vroegtijdig beginnen van het aanpassen van je huis en hoe je dit aanpakt. Daarnaast laten zien dat je hiermee de samenleving helpt en duurzaam bezig bent.

Lezen vooral NRC en Volkskrant

4.4 Bezorgde traditionelen

Bezorgde burgers die willen dat tradities gehandhaafd blijven.

Opvallende waarden: tradities behouden, een gezin hebben en vaderlandsliefde zijn erg belangrijk voor deze groep, net als veiligheid. Ze wonen relatief vaker in een koopwoning en zijn iets jonger dan gemiddeld. Het is ongeveer 9% van de 55-plussers.

- Ze hebben relatief vaak wat verbouwd de afgelopen 5 jaar
- Ze geven iets vaker dan gemiddeld aan dat ze er in hun woonsituatie geen rekening mee houden dat ze langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen, maar vinden relatief vaak dat hun woning niet geschikt is om oud in te worden
- Ze vinden het nog te vroeg om na te denken over de risico's en vinden dat ze zich nog goed kunnen redden.
- Ze zien vaker problemen om aanpassingen te doen om hun huis veilig en comfortabel te maken: rompslomp, kosten, vinden het niet mooi en weten niet waar ze terecht kunnen
- Legt de verantwoordelijkheid vaker dan gemiddeld bij gemeente, zorgverzekeraar en thuiszorg

Conclusie:

- Ze willen er nog niet over nadenken
- Zien veel problemen
- Het is een verantwoordelijkheid van het gezin om thuis te kunnen blijven wonen, waarbij zij vinden dat de gemeente en andere instanties ook een verantwoordelijkheid hebben

Ze zien veel beren op de weg en willen er eigenlijk nog niet over nadenken. Bij deze doelgroep is het belangrijk om ze aan te spreken als gezin/familie. Dat zij samen verantwoordelijk zijn waarbij ze hulp krijgen van de gemeente of zorgverzekeraar.
Lezen vooral Regionale bladen, AD en Telegraaf

4.5 Ruimdenkende pragmatici

Belangrijk zijn ruimdenkendheid, oplossingsgericht en rationeel zijn.
Relatief belangrijk: hard werken, de beste zijn, carrière maken.
De leeftijdsverdeling is gemiddeld voor de 55-plussers en het betreft ongeveer 3 procent van de 55-plussers.

- Ze houden er vaker rekening mee dat ze langer zelfstandig thuis moeten blijven wonen en zijn hier ook al mee bezig.
- Ze hebben al relatief vaak aanpassingen gedaan in huis
- Ze zijn ook relatief vaak van plan om te verhuizen of te verbouwen
- Ze schatten ook relatief vaak in dat zij de komende vijf jaar met één van de gevolgen van ouder worden, worden geconfronteerd (bv. tuin niet meer kunnen onderhouden, moeite met trap lopen etc.).
- Ze zien relatief vaak een drempel om aanpassingen te doen in hun woning: de drempel 'het is niet mooi' komt bovengemiddeld vaak voor. Geld is minder vaak dan gemiddeld een obstakel.
- Verantwoordelijkheid relatief vaak bij partner en kinderen en de gemeente

Conclusie:

- Ze zijn er al mee bezig en zien de noodzaak
- Oplossingen moeten mooi zijn en geld is minder belangrijk
- Verantwoordelijkheid ligt bij het gezin en gemeente

Ruimdenkende pragmatici zien de noodzaak van aanpassingen en zijn hier ook vaak al mee bezig. Belangrijk is informatie over oplossingen die mooi zijn en een goede oplossing zijn.
Lezen vooral Volkskrant, AD en NRC

4.6 Sociaal confessionelen

Sociaal, betrokken, sobere en enigszins traditionele burger, gedreven door geloof en spiritualiteit. Met mededogen.

Opvallende waarden: geloven, zingeving en je spiritueel ontwikkelen. Verder belangrijk: vergevingsgezind zijn, rekening houden met anderen, luisteren naar anderen, zelfopoffering en vaderlandsliefde.

Minder belangrijke waarden: genot, doen wat je leuk vindt, een luxe leven leiden, privacy.

Ze zijn gemiddeld iets ouder, dus meer 75-plussers en ongeveer 16 procent van de 55-plussers behoort tot deze groep.

- Deze groep is eigenlijk heel gemiddeld en kent geen echter uitschieters naar boven of beneden.
- Ze vinden de woning over het algemeen geschikt om oud in te worden
- Risico's worden klein ingeschat dat ze de komende vijf jaar de trap niet meer op kunnen, het gasfornuis aan laten staan, ze zichzelf niet meer aan kunnen kleden etc.
- Ze houden er rekening mee dat ze langer thuis moeten blijven wonen maar de helft heeft nog niets gedaan
- Een klein deel ziet problemen en dat zijn met name kosten, rompslomp en wie kan hen helpen.
- De verantwoordelijkheid ligt met name bij zichzelf

Conclusie:

- Deze groep kent geen uitgesproken afwijking in de bewustwording van langer zelfstandig thuis wonen
- Hoewel ze al wat ouder zijn schatten ze risico's nog klein in
- Een grote groep houdt er rekening mee, maar heeft nog niets gedaan

Sociaal confessionelen kunnen het best overtuigd worden door inzicht in de risico's en dat vroegtijdig handelen gewenst is. Hoewel ze er mee bezig zijn gaan ze nog maar beperkt over tot aanpassen van hun huis.

Ze lezen een regionale krant, het AD, Trouw, Reformatorisch Dagblad of Nederlands Dagblad. Als ze tv kijken of luisteren naar de radio, doen ze dat bij de publieke omroepen. En veel minder vaak (ook dan gemiddeld) bij de commerciële omroepen.

4.7 Moderne levensgenieters

Weinig uitgesproken materialisten. Werken (hard) om goed te leven.

Opvallende waarden: een gezin hebben, doen wat je leuk vindt, genot, een luxe leven leiden, carrière maken, de beste zijn, hard werken, status.

Minder belangrijk: duurzaam leven, in de natuur zijn, vaderlandslievend zijn, creatief zijn, nederig zijn.

De leeftijdsverdeling is vrij gemiddeld onder de 55-plussers, relatief weinig in de jongste leeftijdscategorie van 55-59 jaar. Relatief vaak een koophuis. Het betreft ongeveer 6% van de 55-plussers.

- Ze weten vaker dan gemiddeld niet of ze gaan verbouwen of verhuizen
- Ze weten vaker dan gemiddeld niet of hun woning geschikt is om oud in te worden
- Ze vinden bovengemiddeld vaak dat het nog te vroeg is om na te denken over de kans dat ze binnen nu en vijf jaar bijv. de trap niet meer op kunnen lopen, met een rollator lopen of het gas vergeten uit te zetten
- Ze houden er het meest van alle groepen geen rekening mee dat ze langer zelfstandig thuis moeten blijven wonen
- Ze zien gemiddeld problemen om hun huis veilig en comfortabel te houden. Deze problemen liggen met name in de rompslomp en dat aanpassingen niet mooi zijn
- Ze hebben geen uitgesproken andere mening over bij wie de verantwoordelijkheid ligt, deze ligt met name bij henzelf en hun partner.

Conclusie:

- Is nog helemaal niet bezig met langer zelfstandig thuis wonen en denkt er het liefst niet over na
- Problemen bij eventuele aanpassingen liggen bij rompslomp en dat ze niet mooi zijn
- Ze vinden het wel hun eigen verantwoordelijkheid

Moderne materialisten lijken een kop in het zand steek strategie te volgen. Als ik er niet over nadenk dan is het er niet. Voor hen is het dus belangrijk om eerst te zorgen dat er bewustwording komt dat het ook hen betreft. Ze zijn nog niet toe aan oplossingen of het moet niet geassocieerd worden met oud worden. De regionale krant en Volkskrant worden bovengemiddeld gelezen, verder ook wel Telegraaf en AD.

4.8 Sobere behoudenden

Bescheiden, enigszins conservatieve burger met respect voor natuur en klimaat.

Opvallende waarden: tradities behouden, vaderlandslievend zijn, eenvoud, nederig zijn, zuinig zijn, in de natuur zijn, duurzaam leven.

Minder belangrijk: genot, geluk, doen wat je leuk vindt, carrière maken.

Ze zijn relatief wat jonger, ze hebben het grootste aandeel in de leeftijdscategorie 55-59 jaar van alle groepen. Het betreft 13 procent van de 55-plussers.

- Ze hebben minder vaak dan gemiddeld verbouwd de afgelopen 5 jaar
- Ze zijn ook minder vaak van plan om te verbouwen of te verhuizen dan gemiddeld
- Ze vinden hun woning minder vaak dan gemiddeld geschikt om oud in te worden
- Ze zien de risico's dat ze de komende 5 jaar een verandering in hun leven hebben waardoor ze minder zelfredzaam zijn heel klein
- Ze houden er wel rekening mee dat ze langer zelfstandig thuis moeten blijven wonen maar dit wijkt niet af van het gemiddelde
- De groep die problemen ziet is relatief klein en het probleem dat ze dan zien zijn de kosten
- Ze vinden bovengemiddeld dat ze zich nog goed kunnen redden
- Ze vinden gemeente, woningbouwvereniging, thuiszorg en verzekeraar bovengemiddeld verantwoordelijk voor het langer zelfstandig thuis wonen.

Conclusie:

- Hoewel ze inzien dat de woning niet geschikt is om oud in te worden wordt nog niks ondernomen
- Waarschijnlijk omdat ze op de korte termijn (binnen 5 jaar) nog geen problemen verwachten
- Ze vinden het mede een verantwoordelijkheid van gemeente, woningbouw, thuiszorg en verzekeraar

Sobere behoudenden beseffen wel dat hun woning niet geschikt is om oud in te worden maar omdat dit op de korte termijn nog geen probleem is zullen ze hier niet in investeren. Ze zijn zuinig en investeren alleen als dit noodzakelijk is en kijken niet veel naar de lange termijn. De boodschap moet hier liggen in mogelijke kostenbesparingen wanneer al vroeg wordt gestart met aanpassingen en de noodzaak. Ze lezen relatief vaak de kranten, vooral regionale krant, AD en Telegraaf. Weinig Volkskrant of NRC.

1

BIJLAGE

Onderzoeksverantwoording

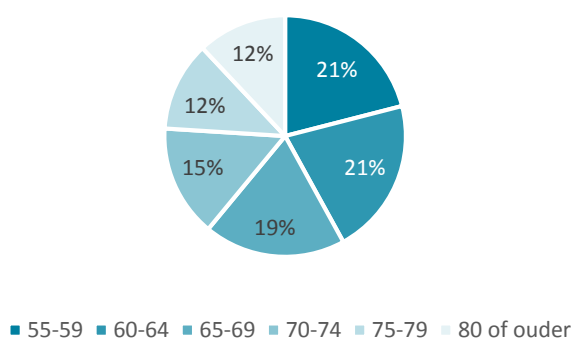
Bijlage 1. Onderzoeksverantwoording

Het onderzoek is uitgevoerd door middel van een online enquête in het I&O Panel in april 2018. In totaal ontvingen 5.983 panelleden van 55 jaar en ouder een uitnodiging om mee te doen aan het onderzoek. Er hebben 3311 mensen de vragenlijst ingevuld, een respons van 55%. Er is geen reminder verstuurd. De onderzoeksresultaten zijn na herweging op leeftijd, geslacht, stedelijkheid en regio representatief voor alle Nederlandse inwoners van 55 jaar en ouder. Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

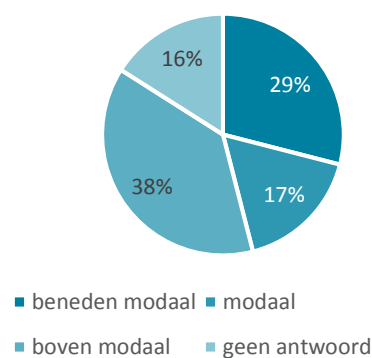
Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselecte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten kregen geen financiële vergoeding voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten geen vergoeding.

De verdeling naar leeftijd, inkomen, opleidingsniveau en soort woning in de onderzoekspopulatie is naar herweging als volgt:

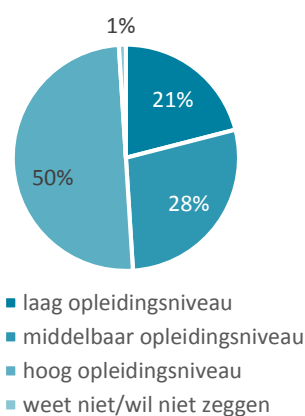
Figuur 1.1 Respondenten naar leeftijd

Figuur 1.2 Respondenten naar inkomen

Figuur 1.3 Respondenten naar opleidingsniveau

Figuur 1.4 Respondenten naar soort woning

